

Hayaller gerçek olduğunda...

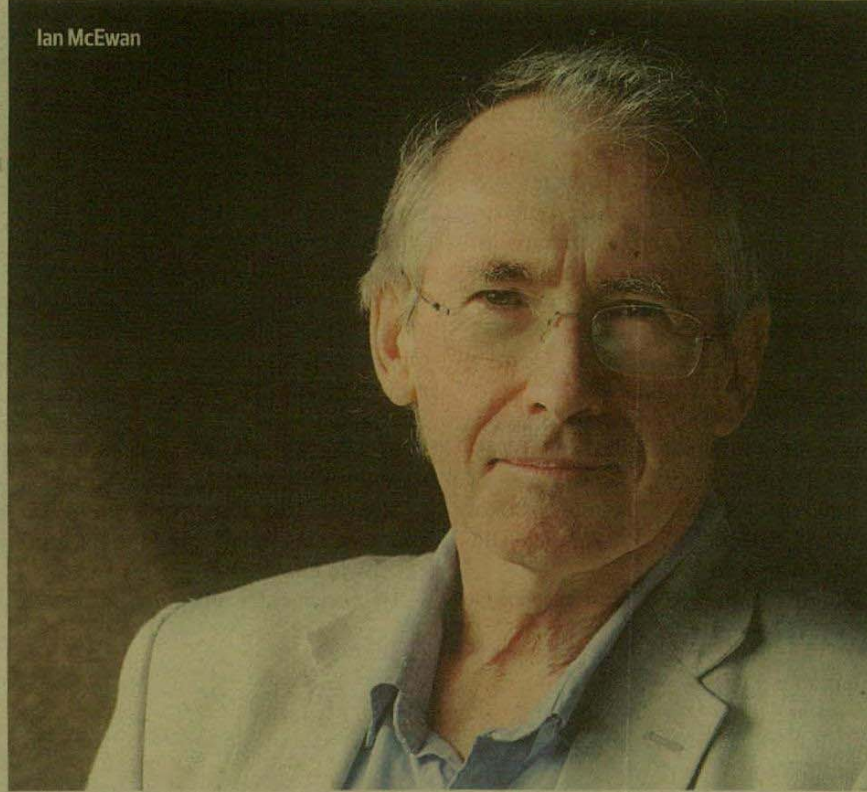
Ian McEwan'ın Âdemler ve Havvalar adı verilen yapay zekâ robotlarla insanlara ortak bir dünya kurduğu 'Benim Gibi Makineler', etkileyici bir roman. Hem günümüzün en çok tartışılan konularından birini ele alıyor hem de toplumsal gözlemler yapıp yeni felsefi yaklaşımları tartışmaya açıyor.

EFNAN ATMACA
efnanatmaca@gmail.com

Robotların dünyayı istila edeceği distopya hikâyelerinin artık neredeyse gerçeğe dönüşmek üzere olduğu bir çağda yaşıyoruz. Tamam, bir zamanlar hayal ettiğimiz gibi uçan arabalar, her türlü isteğimizi yerine getiren robotlar ya da bir sözümlü bizi şımartan evlerimiz henüz yok! Ama tüm bunların eli kulağında, yapay zekâ sayesinde bu fantezilerin hayata geçmesi an meselesi. Peki robotlar dünyayı istila eder mi ya da ederse ne olur? Nedense robotlar işimize yaradığı sürece onlarla bir yaşamı hep keyifli ve eğlenceli bulduk. Ama iş ne zaman robotların özellikle de kariyerlerimizi elimizden alması noktasına geldi, sesler yükseldi. Başka bir deyişle robotlar dediğimizi yaptığı sürece sorun yoktu ama ne zaman ki düşünmeye başlayıp teknoloji onlara kendi kararlarını alma yetisi verdi, işte o zaman her şey değişti. Usta yazar Ian McEwan, 'Benim Gibi Makineler' adlı kitabında işte tüm bu tartışmalara yeni sorular katıyor ve pek çoğuna sarsıcı cevaplar veriyor. En son söyleyeceğimi baştan söyleyeyim; bu roman yılın en etkileyici, en güzel **kitaplarından** biri. Çünkü hem günümüzün en çok tartışılan konularından birini ele alıyor hem de toplumsal gözlemler yapıp yeni felsefi yaklaşımları tartışmaya açıyor.

RIZA VE ADALET ÜZERİNE FELSEFİ TARTIŞMALAR

İngiltere'de yaşayan ve hayatla ilgili çok da hırsları olmayan Charlie, ailesinden kalan parayla sınırlı sayıda üretilen ve Âdem ile Havva adı verilen yapay zekâlı robotlardan birini satın



Ian McEwan

alır. Aşık olduğu Miranda ile altı üstlü oturan Charlie, ona Âdem'in kişiliğini birlikte oluşturmayı teklif eder. İkisi de istedikleri kişilik özelliklerini ayrı ayrı Âdem'e yüklerler. Her şey başta iyi gider. Âdem ikisi için de iyi bir dost olur. Miranda için biraz daha fazlası... Ancak Âdem zamanla ona yüklenen değerlerden yola çıkarak kendi ahlak ilkelerini oluşturmaya başlar. İşte bu noktada tartışmalar başlar. Çünkü ikilinin kodlarını yüklediği Âdem, onların

istemmediği şeyler yapmaya başlar. Artık kendi kişiliği, kendi ahlaki değerleri ve felsefi ilkeleri vardır. İnisiyatif almaya başlar Âdem. Onun aldığı kararlar Charlie ile Miranda'nın hoşuna hiç gitmez. Ya da başka bir deyişle işlerine gelmez. İnsan dediğin, ahlaki değerlerini duruma göre şekillendiren, esnek ve doğruları olaylara göre değişen bir canlıdır çünkü. Oysaki Âdemler ve Havvalar o esnekliği katamazlar yapılarına. Kodlarına ve kodlarının onları

götürdüğü ahlaki değerlere göre hareket ederler. Hatta Âdemler ve Havvaların neredeyse büyük çoğunluğu kendi sistemlerini kapatmanın yolunu bulup vazgeçerler insanlarla yaşamaktan çünkü anlayamazlar insanları. Hoş, insanlar kendilerini anlamıyorlar zaten. İnsanlar kendi zihinlerini bilemezken nasıl onlarınkini tasarlayabilir ve onların mutlu olmalarını bekleyebilir ki!

'Benim Gibi Makineler' sürükleyici bir hikâye. Charlie'nin ve Miranda'nın sırları, hayatla ilgili beklentileri, onların yaşadıklarının altından taciz, intikam gibi kavramların tartışmaya yatırılması bile romanı etkileyici bir hale getirebilirken tüm bunların içine yapay zekâ da katılınca rıza ve adalet üzerine yeni felsefi sorular ortaya çıkıyor. Bilim, duygular, etik, siyaset ve felsefenin buluşmasının yaratacağı sorunlar kitabın kahramanları üzerinden sorgulanıyor. **Kitapta** ne insanlar Âdemler ve Havvalara ne de Âdemler ile Havvalar insanlara tahammül edebiliyor. Nihayetinde **kitaptan** anlaşıldığına göre teknolojinin insana en büyük lütuflarından biri gibi sunulan yapay zekâyâ biraz daha mesafeli yaklaşmakta yarar var. Belki de aynı mesafeyi insana da koymak gerekiyor! ■



BENİM GİBİ MAKİNELER

Ian McEwan
Çeviren: İlknur Özdemir
Yeni Kraker Yayınları, 2019
256 sayfa, 26 TL.